

RAPPORTAGE

**ONTWIKKELING
TALUD ABC-TERREIN
GEMEENTE NEDER-BETUWE**

**ARCHEOLOGISCH
BUREAU-ONDERZOEK**

**OPDRACHTGEVER:
GEMEENTE NEDER-BETUWE**

Hazenberg rcheologie

Colofon

1Arch/Hazenberg Archeologie

Titel: Ontwikkeling talud ABC-terrein, gemeente Neder-Betuwe ;archeologisch bureauonderzoek, Hazenberg AMZ Publicatie 2016 - 6

Opdrachtgever: Gemeente Neder-Betuwe, dhr. P. Hospers/H. Geurts

Auteurs: Drs. J.N.W. Breimer en Drs. T. Hazenberg (senior KNA-archeoloog)

Versie: definitief concept

Datum: 17 september 2016

© 2016 1Arch / Hazenberg Archeologie

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hazenberg Archeologie.

Contactgegevens 1Arch / Hazenberg Archeologie

Contactpersoon: De heer drs. J.N.W. Breimer
Telefoon: 071-512 62 16 / 06-83247790
E-mail: jan@hazenbergarcheologie.nl
Postadres: Van Bemmelenstraat 33, 2313 RA Leiden

Contactgegevens opdrachtgever

Organisatie: Gemeente Neder-Betuwe
Contactpersoon: dr. P. Hospers
Telefoon: 140488
E-mail: phospers@nederbetuwe.nl

PERIODEN

Paleolithicum

tot 300000 C14

van 300000 tot 35000 C14

van 35000 tot 8800 v. Chr.

VROEG

MIDDEN

LAAT

Mesolithicum

van 8800 tot 7100 v. Chr.

van 7100 tot 6450 v. Chr.

van 6450 tot 5300 v. Chr.

VROEG

MIDDEN

LAAT

Neolithicum

van 5300 tot 4200 v. Chr.

van 4200 tot 2850 v. Chr.

van 2850 tot 2000 v. Chr.

VROEG

MIDDEN

LAAT

Bronstijd

van 2000 tot 1800 v. Chr.

van 1800 tot 1100 v. Chr.

van 1100 tot 800 v. Chr.

VROEG

MIDDEN

LAAT

IJzertijd

van 800 tot 500 v. Chr.

van 500 tot 250 v. Chr.

van 250 tot 19 v. Chr.

VROEG

MIDDEN

LAAT

Romeinse Tijd

van 19 tot 70 n. Chr.

van 70 tot 270 n. Chr.

van 270 tot 450 n. Chr.

VROEG

MIDDEN

LAAT

Middeleeuwen

van 450 tot 1050 n. Chr.

van 1050 tot 1250 n. Chr.

van 1250 tot 1500 n. Chr.

VROEG

VOL

LAAT

Nieuwe Tijd

van 1500 n. Chr. tot heden

SAMENVATTING

De gemeente Neder-Betuwe brengt het zogenaamde ABC-terrein ten zuiden van Opheusden in ontwikkeling. Voor een groot deel van dit terrein heeft de gemeente reeds vooronderzoek laten uitvoeren. Hiertoe is inmiddels een AMK-terrein uit de Bronstijd-Vroege IJzertijd opgegraven. Ten zuidwesten van dit onderzochte terrein ligt een talud dat de gemeente ook in ontwikkeling wil brengen (zie afb. 1). Hiervoor is nog geen archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Dit document bevat dat bureauonderzoek.

Om het ABC-terrein verder te ontwikkelen wil de gemeente het talud laten afgraven. Volgens de nieuwe gemeentelijke archeologische beleidskaart 2016 ligt het talud in een zone met een hoge trefkans, waar bij ingrepen groter dan 500 m² en dieper dan 30 cm archeologisch onderzoek verplicht is. Dit is het geval, derhalve is nader archeologisch vooronderzoek verplicht.

Doel van het bureauonderzoek is het verwerven van informatie over bekende en/of te verwachten archeologische waarden. Dit gebeurt aan de hand van bestaande bronnen en omvat de aan- of afwezigheid, het karakter en de omvang, de datering, gaafheid en conservering en de relatieve kwaliteit van de archeologische waarden, en aardwetenschappelijke gegevens. Ook wordt geïnventariseerd welke verstoringen er hebben plaatsgevonden.

Het resultaat van het bureauonderzoek is een gespecificeerde archeologische verwachting voor het gebied, waar deze archeologische waarden zich bevinden en welke waarden het betreft. Tevens worden de mogelijke gevolgen van de voorgenomen bodem verstorende werkzaamheden geïnventariseerd en wordt de vraag beantwoord of deze werkzaamheden mogelijke archeologische waarden aantasten.

Op basis van dit bureauonderzoek is vastgesteld dat zich binnen het plangebied *geen* archeologische waarden en/of waarnemingen zijn geregistreerd. In een straal van 250 meter rondom het plangebied ligt één AMK-terrein en is een aantal waarnemingen bekend. De meest relevante informatie ten aanzien van de bodemgesteldheid – en ook de archeologische verwachting - van het plangebied is op te maken uit booronderzoek in het aangrenzende reeds onderzochte gebied (zuidelijk deel ABC-terrein). Deze boringen bleken geen archeologische indicatoren te bevatten en betroffen boringen met kom- en oeverafzettingen. Deze hebben een lage archeologische verwachting.

Binnen het plangebied zijn diverse soorten (sub)recente ingrepen bekend. Als gevolg van de aanleg van de A-15 (1976/1977) is het plangebied aanzienlijk verstoord en heringericht. De oude loop van de weg is verlegd naar het oosten, er zijn circa 3 bomenrijen aangelegd, er is ten oosten in of net buiten het gebied een watergang gegraven en er is een talud aangelegd. Bovendien wordt bijna het gehele gebied doorsneden door een aangelegde rioolleiding.

Op basis van de lage archeologische verwachting in het aangrenzende gebied waarin kom- en oeverafzettingen zijn waargenomen, alsmede de impact van (sub)recente verstoringen in het plangebied is de kans op het aantreffen van archeologische waarden klein. Hazenberg Archeologie adviseert geen vervolgonderzoek te laten uitvoeren.

Wanneer tijdens het uitvoeren van bodemingrepen in het plangebied onverhoopt toch archeologische sporen of vondsten worden aangetroffen, is men wettelijk verplicht hiervan direct melding te doen bij het bevoegd gezag, conform artikel 53 van de Monumentenwet 1988 en de Wet op de archeologische monumentenzorg.

Een exemplaar van dit document dient door de initiatiefnemer c.q. vergunningaanvrager verzonden te worden naar het bevoegd gezag ter beoordeling.

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING	4
INHOUDSOPGAVE	5
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	6
1. INLEIDING	7
1.1. Aanleiding	7
1.2. Onderzoeksdoel	7
1.3. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied	7
1.4. Onderzoeksopzet	8
2. BUREAUONDERZOEK	10
2.1. Methode	10
2.2. Resultaten	10
2.3. Gespecificeerde archeologische verwachting	14
3. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN	15
3.1. Conclusie	15
3.2. Beantwoording onderzoeksvragen	15
3.3. Aanbevelingen	16
3.4. Beoordeling	16
BRONNEN	17

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Provincie	Gelderland
Gemeente	Neder-Betuwe
Plaats	Dodewaard
Adres	nvt
Toponiem	nvt
Kaartblad	39F/39H
Coördinaten (X/Y)	NW: X = 172097/Y = 437254 NO: X = 172112/Y = 437265 ZW: X = 172098/Y = 437168 ZO: X = 172141/Y = 437169
Kadastraal nr.	Onbekend
Oppervlakte plangebied	2.700 m2
Hoogte maaiveld	Ca. 6-9 +NAP
Grondwatertrap	Vb
Opdrachtgever	Gemeente Neder-Betuwe
Uitvoerder(s)	T. Hazenberg en J.N.W. Breimer
Bevoegd gezag	Gemeente Neder-Betuwe
Huidig grondgebruik/bestemming	Weg, bomen en weiland
Historisch grondgebruik	Weiland
Geplande bestemming	industrieterrein
Onderzoeksaanmelding (GIS-code)	volgt na goedkeuring definitief conceptrapport
Datum onderzoeksaanmelding	Idem
Onderzoeksnummer (bij afmelden onderzoek)	Idem

1. INLEIDING

1.1. Aanleiding

In opdracht van A=M (Voorburg) voor de gemeente Neder-Betuwe heeft Hazenberg Archeologie (Leiden) in september 2016 een archeologisch bureauonderzoek opgesteld met betrekking tot de planlocatie 'Talud ABC-terrein' in de gemeente Neder-Betuwe. De aanleiding voor dit onderzoek is de aanleg van het ABC-terrein. Door deze aanleg dient het talud afgegraven te worden en bestaat de kans dat eventuele aanwezige archeologische waarden worden verstoord dan wel worden vernietigd.

Ter plekke van de planlocatie geldt een archeologische dubbelbestemming: *Waarde-Archeologie 4*.¹ Voor deze dubbelbestemming geldt dat voor andere werkzaamheden dan bouwen, waaronder het vergraven van de bodem, nader archeologisch onderzoek moet plaatsvinden, indien deze werkzaamheden een groter oppervlak beslaan dan 500 m² en dieper reiken dan 30 cm –mv. De voorziene graafwerkzaamheden overschrijden de aangegeven vrijstellingsgrenzen. Op basis hiervan verlangt de gemeente Neder-Betuwe van de initiatiefnemer/vergunningaanvrager een archeologisch bureauonderzoek waaruit blijkt of en zo ja op welke wijze er schade kan worden toegebracht aan mogelijk aanwezige archeologische waarden.

1.2. Onderzoeksdooel

De eerste stap in het amz-proces betreft het opstellen van een archeologisch bureauonderzoek. Dat heeft tot doel een gespecificeerde verwachting te geven voor mogelijke aanwezige archeologische waarden binnen het plangebied. Deze gespecificeerde verwachting is gebaseerd op de beschikbare kennis over archeologische vindplaatsen binnen en rondom het plangebied, de bodemopbouw en paleo-landschappelijke ontwikkeling, alsmede de bekende bewoningsgeschiedenis ter plaatse. Vervolgens wordt aan de hand van de bouwplannen vastgesteld welke risico's er zijn op verstoring of vernietiging van het archeologisch bodemarchief binnen het plangebied. Ook wordt vastgesteld in welke mate de bodem reeds verstoord kan zijn. Ten slotte wordt een aanbeveling gegeven over het vervolg. De conclusies en aanbevelingen van dit onderzoek zullen worden beoordeeld door het bevoegd gezag dat vervolgens een besluit neemt over eventueel vervolgonderzoek.

Doel van het bureauonderzoek is het verwerven van informatie over bekende en/of te verwachten archeologische waarden. Dit gebeurt aan de hand van bestaande bronnen en omvat de aan- of afwezigheid, het karakter en de omvang, de datering, gaafheid en conservering en de relatieve kwaliteit van de archeologische waarden, en aardwetenschappelijke gegevens.

Het resultaat van het bureauonderzoek is een gespecificeerde archeologische verwachting voor het gebied, waarin uitgesproken wordt of archeologische waarden in het gebied verwacht worden, waar deze zich bevinden en welke waarden het betreft. Tevens worden de mogelijke gevolgen van de voorgenomen bodem verstorende werkzaamheden geïnventariseerd. Op basis van deze gespecificeerde archeologische verwachting stelt 1Arch/Hazenberg Archeologie een aanbeveling op.

1.3. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied

Het plangebied betreft het gebied ten oosten en ten westen van het zuidelijke deel van de Pijenkampse Veldweg ten noorden van de A15. Het gebied bestaat voor een deel uit een oplopend talud richting de A15, bomen en de Pijenkampse Veldweg zelf. Zie voor afbeeldingen van de planlocatie afbeelding 1 en 2.

De oppervlakte van het af te graven gebied bedraagt ca. 2.700 m² en kent een maaiveldhoogte tussen de 6-9 m +NAP².

Voor het opstellen van een gespecificeerde verwachting voor het plangebied is niet alleen gekeken naar het plangebied, maar ook naar de omgeving. Voor het onderzoeksgebied is als begrenzing een straal van 250 m rondom het plangebied gekozen. De straal van 250 m is dusdanig gekozen dat alle relevante onderzoeksmeldingen en waarnemingen aan bod komen.

¹ Bestemmingsplan Buitengebied Doodewaard en Echteld, 2013

² Vastgesteld op basis het Actueel Hoogteregister Nederland (AHN).

Afb. 1: In rood aangegeven de ligging van het onderzoeksgebied; in oranje aangegeven de contouren van het reeds onderzochte gebied.

Afb. 2: Oranje omlijnd: de ligging van het onderzoeksgebied

1.4. Onderzoeksopzet

Bureauonderzoek

Het bureauonderzoek bestaat uit het inventariseren van bestaande relevante archeologische en aardkundige informatie binnen het plangebied. Het bureauonderzoek is opgezet conform de richtlijnen in het protocol bureauonderzoek (protocolnummer 4002) van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) versie 3.3.

Het bureauonderzoek beoogt de volgende onderzoeksvragen te beantwoorden:

1. Zijn er binnen de grenzen van het onderzoeksgebied bekende archeologische resten bekend? Zo ja, is bekend wat de aard, omvang, ligging, datering van deze resten is?
2. Worden binnen de grenzen van het plangebied archeologische resten verwacht? Zo ja, wat is de omvang, ligging, aard en datering van deze verwachte resten?
3. In hoeverre hebben (sub)recente ingrepen binnen de plangebieden eventueel aanwezige archeologische waarden aangetast?
4. Is vervolgonderzoek noodzakelijk om de eventueel aanwezige resten op te sporen of om de waarde ervan te bepalen?
5. Welke archeologische waarden bevinden zich in de directe omgeving, doch buiten de grenzen van het onderzoeksgebied, in een straal van 250 m?

Het rapport besluit met een gespecificeerde archeologische verwachting en een daaruit voortvloeiend selectieadvies. Dit advies wordt voorgelegd aan het bevoegd gezag. Dat neemt het uiteindelijke besluit of en zo ja welke vervolgstappen de initiatiefnemer c.q., vergunningaanvrager moet nemen met betrekking tot de archeologische monumentenzorg.

.

2. BUREAUONDERZOEK

2.1. Methode

Het bureauonderzoek is uitgevoerd volgens de richtlijnen van de KNA, versie 3.3. De werkzaamheden bestonden uit het verzamelen en interpreteren van aardwetenschappelijke informatie (uit geologische, geomorfologische en bodemkundige kaarten en bronnen), archeologische informatie, en het bestuderen van historische en historisch-geografische bronnen (historische en topografische kaarten). Daarnaast is aanvullend relevante informatie verzameld over de plannen en het plangebied.

De volgende bronnen zijn geraadpleegd:

- Archeologische Monumentenkaart AMK (via ARCHIS)
- landelijke archeologische database ARCHIS 2 en 3
- historische kaarten
- gemeentelijke archeologische waarden- en verwachtingenkaart
- Toelichtend rapport bij de archeologische waarden- en verwachtingenkaart
- het vigerende bestemmingsplan
- bodemkaart 1:50.000 (via bodemdata.nl / ARCHIS)
- Actueel Hoogteregister Nederland (AHN)
- Kadastrale kaarten
- relevante publicaties en literatuur
- aanvullende informatie van de opdrachtgever.

2.2. Resultaten

Ontstaansgeschiedenis van het landschap en bodemopbouw³

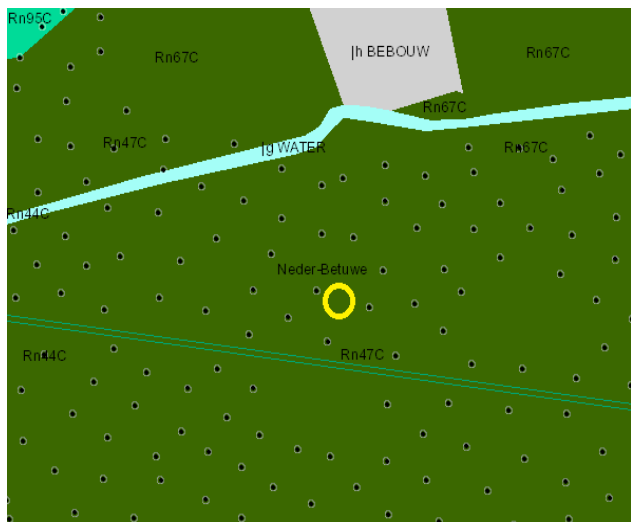
Het plangebied ligt in het rivierengebied en maakt deel uit van de Holocene Rijn-Maas delta. Tijdens de voorlaatste ijstijd werden de Rijn en Maas gedwongen om westwaarts richting zee te stromen, vanwege de ijskap en stuwwal in de noordelijke helft van Nederland. Het grootste oerstroomdal lag ongeveer op de locatie van de huidige Rijn-Maas delta. Tijdens de laatste ijstijd werd een pakket dekzand afgezet over een groot deel van Nederland.

In het Holoceen steeg de zeespiegel sterk en kregen grote rivieren een meer meanderend patroon. De sedimentatie in de rivierdalen nam sterk toe. Vooral door ontbossing in de Romeinse tijd spoelde er veel zand en klei uit het Duitse middengebergte, dat werd afgezet in de Rijn-Maas delta. Deze afzettingen behoren tot de Formatie van Echteld. Tijdens de jaarlijkse overstromingen werd zandig materiaal dichtbij de rivierbedding afgezet in de vorm van oeverwallen of stroomruggen. Het fijnere materiaal (vooral klei) werd verder van de rivierloop vandaan afgezet als komafzettingen, op die locatie waar het water rustiger stroomde, in de lager gelegen komgebieden. Door de natte omstandigheden en geringe sedimentatie kan in komgebieden daarnaast op grote schaal veenvorming zijn opgetreden. Mede als gevolg van klink vormen de komgebieden tegenwoordig de laagst gelegen gebieden van het rivierenlandschap. Het rustige afzettingsmilieu van de komgebieden heeft tot gevolg dat juist hier het onderliggende pleistocene rivierenlandschap goed bewaard is gebleven. De opbouw van de ondergrond wordt dan ook gekenmerkt door het voorkomen van niet verspoelde laat-pleistocene afzettingen van de Kreftenheye-rivieren.

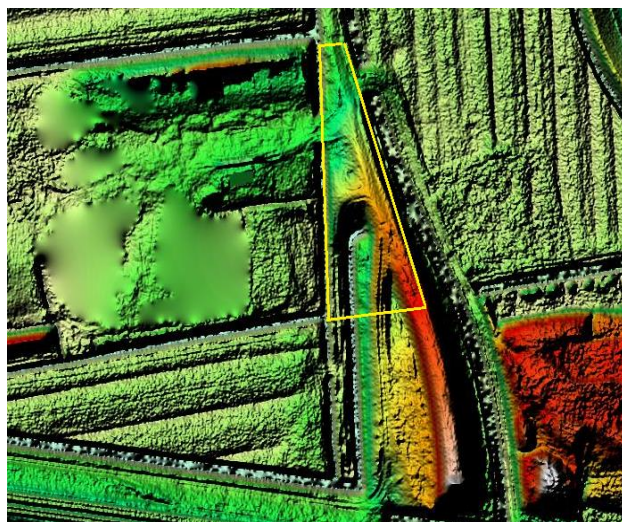
Op de geologische kaart ligt het plangebied dan ook binnen de Formatie van Echteld/Formatie van Nieuwkoop (Ec2). Dit zijn afzettingen van rivierklei en -zand met inschakelingen van veen. Op de geomorfologische kaart is te zien dat het plangebied in een rivierkomvlakte ligt.

Volgens de bodemkaart van Nederland (afb. 3) komen in het plangebied kalkloze poldervaaggronden (Rn47C-V) met zware klei voor. Bij vaaggronden heeft er nog weinig of geen bodemvorming plaatsgevonden, omdat het sediment jong is. De poldervaaggronden hebben een donker grijsbruine bovengrond, die geleidelijk overgaat in de C-horizont.

³ Uit: 'Buro de Brug Rapporten, Archeologisch bureauonderzoek, verkennend booronderzoek en karterend/waarderend booronderzoek ABC-terrein Dodewaard, B14-199, Definitief - 7 juli 2014

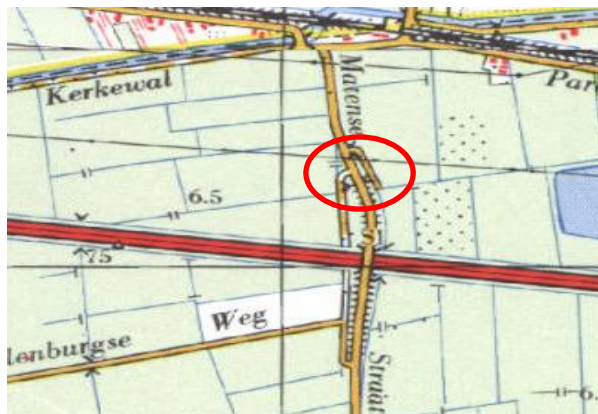
Afb. 3: Uitsnede uit de bodemkaart (Bron: bodemdata.nl)

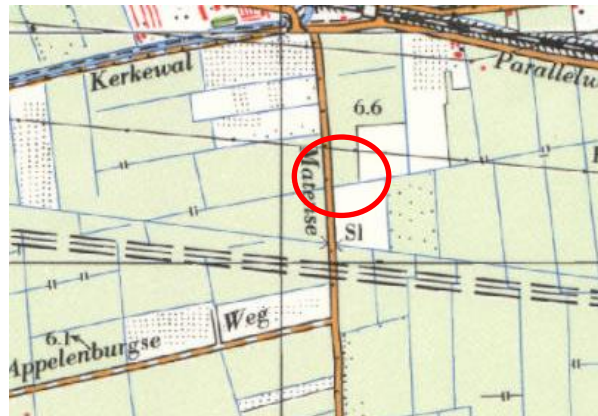
Afb. 4: Uitsnede van de AHN 3; het plangebied is in geel aangegeven.

Op het AHN 3 (afb. 4) is te zien dat het plangebied niet vlak is, maar in hoogte (aanzienlijk) varieert. Duidelijk is te zien dat de bodem naar het zuiden oploopt (kleur: rood en geel) en dat het noorden en het zuidoosten van het plangebied lager liggen (kleur: groen).

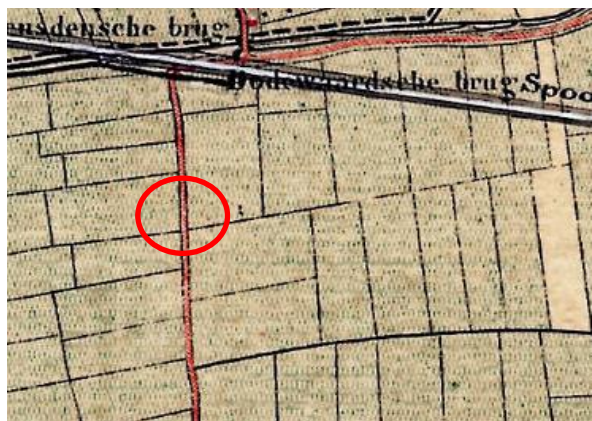
Historische ontwikkeling, kaartmateriaal en bouwhistorische informatie

Afb. 5: Het plangebied in 1977

Afb. 6: Het plangebied in 1970

Afb. 7: Het plangebied in 1925

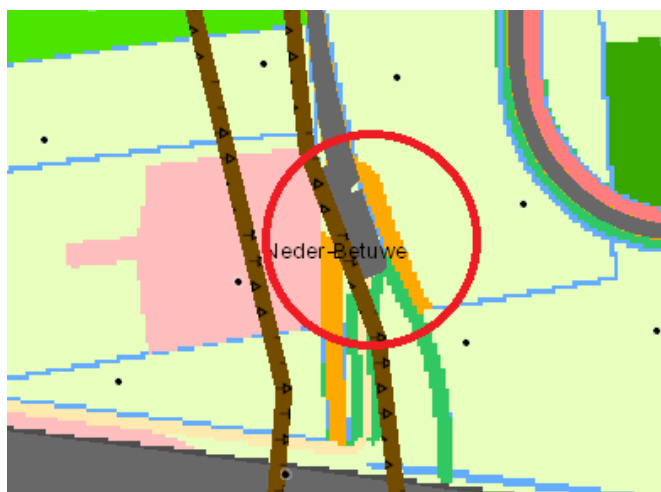
Afb.8: Het plangebied in 1825

Hierboven zijn vier kadastrale kaarten van het plangebied afgebeeld uit resp. 1977, 1970, 1925 en 1825. De meest drastische verandering in dit plangebied vond plaats in 1976/1977 toen de A-15 werd aangelegd.

De huidige Pijenkampse Veldweg in het plangebied heette toen nog Matensestraat. Om deze weg te kunnen laten doorlopen ten zuiden van de A15 werd de weg enigszins naar het oosten verlegd en werd er een talud met enkele bomenrijen aangelegd. In 1997/1998 is dit deel van de Matensestraat omgedoopt tot Pijenkampse Veldweg. Zover dit kaartmateriaal reikt – tot 1825 – valt te zien dat vanaf 1976/1977 tot 1825 er geen bebouwing heeft bestaan in het gebied en dat het in deze periode in gebruik was als weiland/grasland. Aantasting van het bodemarchief tot 1976/1977 zal dan ook niet of nauwelijks hebben plaatsgevonden.

Verstoringsen

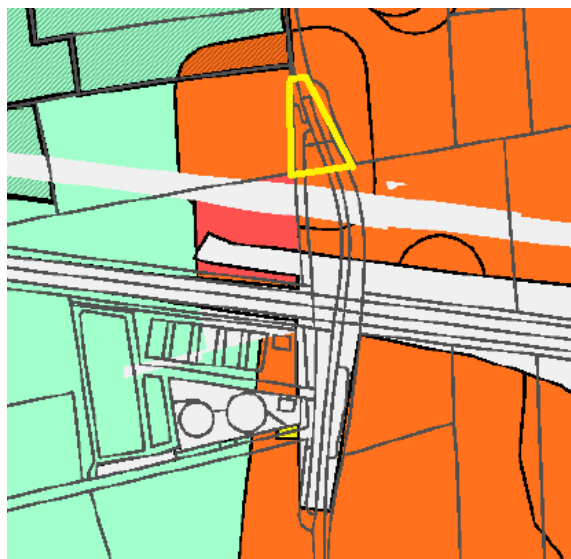
De werkzaamheden in het plangebied ten behoeve van de aanleg van de A15 (1976/1977) hebben het terrein aanzienlijk verstoord. De oude loop van de weg is verlegd naar het oosten, er zijn circa 3 bomenrijen aangelegd, er is ten oosten in of net buiten het gebied een watergang gegraven en er is een talud aangelegd. Op de thematische kaart 'Vergraven Gronden' van Alterra (zie afb. 9) is tevens te zien dat het gebied doorsneden wordt door een aangelegde rioolleiding.

Afb.9 Uitsnede uit de Vergraven gronden-kaart (Alterra); de donkerbruine lijn geeft de ligging van de riolering weer.

Archeologische verwachting

Op de archeologische waarde-en verwachtingenkaart (afb. 10) van de gemeente Neder-Betuwe (2015) heeft het plangebied een hoge archeologische verwachting.

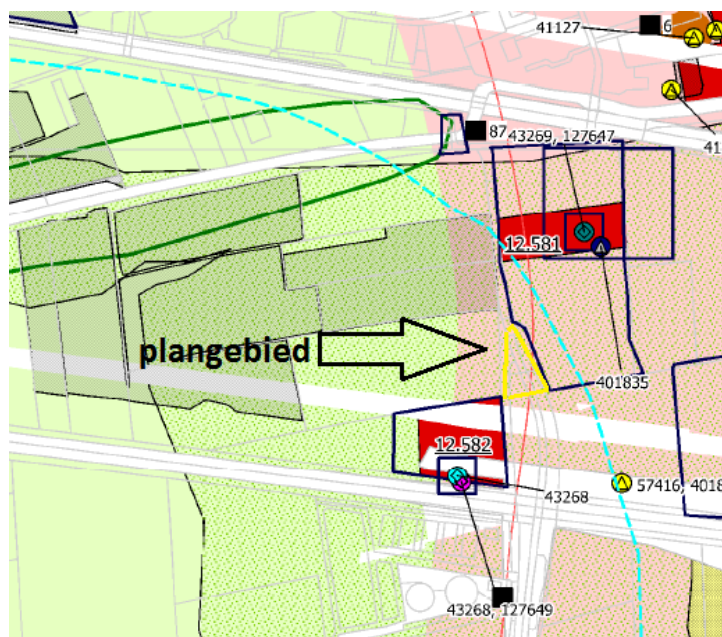
Afb. 10 Uitsnede uit de archeologische waarden-en Verwachtingenkaart gemeente Neder-Betuwe (2015)

Archeologische monumenten en waarnemingen⁴

Binnen het plangebied zijn geen bekende archeologische waarden in ARCHIS vermeld.

Het plangebied ligt echter wel in een archeologisch rijke omgeving (zie afb. 11). Ten zuidwesten van het plangebied (op ca. 50 meter) ligt AMK-terrein 12582. Het betreft een terrein van hoge waarde met sporen van bewoning uit het Neolithicum. Bij onderzoek werd in een megaboring op ca. 80 cm diepte een grote hoeveelheid aardewerk en vuursteen (circa 60 stuks) aangetroffen. Het vondstmateriaal duidt op een datering in het Neolithicum. De vindplaats wordt doorsneden door (een bermsloot van) Rijksweg 15. Bij het AAO-onderzoek bleek dat er twee vondstlagen zijn. De eerste is een verspoelde Midden Bronstijdlag en de tweede is een vindplaats uit het Midden Neolithicum van hoge kwaliteit. De sporen hiervan zitten zo diep dat deze niet door de Betuwelijn worden aangetast. Daarom is besloten om de vindplaats niet op te graven.

Tot voor kort lag op circa 150 meter ten noordoosten van het plangebied AMK-terrein 12581. Dit betrof een terrein met sporen van bewoning uit de Late Bronstijd tot vroege IJzertijd. Het betreft een scherp begrensde vondstconcentratie. In boringen werd een vuile zwartgekleurde vondstlaag aangetroffen op een diepte vanaf 35 cm beneden het maaiveld. In de vondstlaag bevond zich houtskool, aardewerk, verbrand leem, bot en fosfaat. Datering aan de hand van dit materiaal was zeer moeilijk. Vanwege de hoge stratigrafische ligging wordt aan een datering na de Midden Bronstijd gedacht. De vindplaats is in 2015 door het ADC opgegraven. De vindplaats is te dateren in de Bronstijd

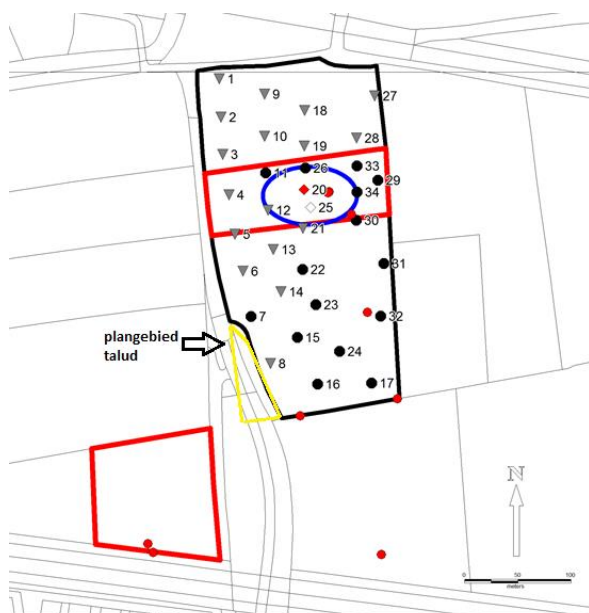

Afb. 11 Uitsnede uit de archeologische waarde- en verwachtingenkaart gemeente Neder-Betuwe (2014)

Ten behoeve van de opgraving van het AMK-terrein 12581 is de omgeving daarvan onderzocht middels inventariserend en karterend booronderzoek⁵. Dat onderzochte gebied ligt tegen het plangebied aan en biedt de meest relevante bodemkundige en archeologische informatie aan als het gaat over de mogelijke bodemkundige samenstelling en archeologische potentie van het plangebied (zie afb.12).

⁴ Informatie afkomstig uit ARCHIS 2 en 3, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE)

⁵ Buro de Brug Rapporten, Archeologisch bureauonderzoek, verkennend booronderzoek en karterend/waarderend booronderzoek ABC-terrein Dodewaard, B14-199, Definitief - 7 juli 2014

Legenda

▽ boring met oeverafzettingen	• waarneming in Archis2
● boring met komafzettingen	□ AMK-terrein
◇ boring met uiterst siltige oeverafzettingen	□ nader onderzoek geadviseerd
◆ boring met vondstlaag	

Afb. 12 Boorpuntenkaart uit aangrenzend onderzoeksgebied

Uit de boringen die grenzen aan het plangebied blijkt dat er geen archeologische indicatoren zijn aangetroffen en dat het gaat om boringen met komafzettingen of boringen met oeverafzettingen. Buro de Brug adviseerde over deze gronden de archeologische verwachting bij te stellen naar een lage archeologische verwachting en adviseerde hiervoor geen vervolgonderzoek.

2.3. Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van bovenstaand bureauonderzoek is voor het plangebied een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld.

Waarnemingen uit de omgeving indiceren resten uit het Neolithicum, de Bronstijd, de Romeinse tijd en de Middeleeuwen. Op ca. 50 meter ten zuidwesten van het plangebied ligt een vindplaats met zowel resten uit het Midden Neolithicum als met verspoelde resten uit de Midden Bronstijd (AMK-nr. 12582).

Op basis van bovenstaande is de verwachting voor resten uit de periode Neolithicum – Middeleeuwen hoog. Resten van voor het Neolithicum zijn in deze regio niet te verwachten. Op basis van kaartmateriaal uit de Nieuwe Tijd wordt uit deze tijd geen bebouwing verwacht binnen het plangebied.

Uit boringen, verricht op het in het noordoosten aangrenzende ABC-terrein (met daarop gelegen het opgegraven AMK-terrein nr. 12581), bleek de zone die grenst aan het plangebied, te bestaan uit een kom/oevergebied. Er zijn geen redenen om aan te nemen dat het huidige plangebied een (geheel) andere bodemsamenstelling heeft dan dit reeds onderzochte deel. De kans op het aantreffen van archeologische waarden in het plangebied moet daarom klein worden geacht.

Mochten er desondanks eventuele archeologische sporen en vondsten aanwezig zijn in het plangebied, dan is de kans groot dat deze door subrecente verstoringen deels danwel geheel zijn verstoord.

3. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

3.1. Conclusie

Het plangebied 'Talud ABC-terrein' wordt ten behoeve van de (verdere) aanleg van het ABC-terrein afgegraven. Deze werkzaamheden leiden tot roering van de ondergrond.

Ondanks een rijke archeologische omgeving is de kans gering op het aantreffen van archeologische sporen en vondsten. Het plangebied ligt tegen het zuidelijke deel aan van een reeds onderzocht gebied, waarbij is vastgesteld dat het hier gaat om een kom/oevergebied. De archeologische verwachting daarvan werd laag ingeschat. Daarbij is het zeer waarschijnlijk dat recente verstoringen in de jaren zeventig (aanleg van de A-15) met bijbehorende herinrichting van het gebied, de bodem grotendeels dan wel geheel hebben verstoord.

Op basis van dit bureauonderzoek adviseert Hazenberg Archeologie het bevoegd gezag geen vervolgonderzoek te laten uitvoeren.

3.2. Beantwoording onderzoeksvragen

1. *Zijn er binnen de grenzen van het onderzoeksgebied bekende archeologische resten bekend? Zo ja, is bekend wat de aard, omvang, ligging, datering van deze resten is?*

Binnen het plangebied zijn geen archeologische waarnemingen, vondsten en/of sporen of archeologische monumenten bekend.

2. *Worden binnen de grenzen van het plangebied archeologische resten verwacht? Zo ja, wat is de omvang, ligging, aard en datering van deze verwachte resten?*

De kans op het aantreffen van vondsten en sporen voor de periode Neolithicum –Middeleeuwen wordt laag ingeschat.

3. *In hoeverre hebben (sub)recente ingrepen binnen de plangebieden eventueel aanwezige archeologische waarden aangetast?*

Binnen het plangebied zijn diverse soorten (sub)recente ingrepen bekend. Als gevolg van de aanleg van de A-15 (1976/1977) is het plangebied aanzienlijk verstoord en heringericht. De oude loop van de weg is verlegd naar het oosten, er zijn circa 3 bomenrijen aangelegd, er is ten oosten in of net buiten het gebied een watergang gegraven en er is een talud aangelegd. Bovendien wordt bijna het gehele gebied doorsneden door een aangelegde rioolleiding.

4. *Is vervolgonderzoek noodzakelijk om de eventueel aanwezige resten op te sporen of om de waarde ervan te bepalen?*

Op basis van de archeologische verwachting van het plangebied en de impact van (sub)recente verstoringen in het plangebied adviseert Hazenberg Archeologie geen vervolgonderzoek te laten uitvoeren.

5. *Welke archeologische waarden bevinden zich in de directe omgeving, doch buiten de grenzen van het onderzoeksgebied, in een straal van 250 m?*

De belangrijkste archeologische waarde in de buurt van het plangebied betreft het AMK-terrein 12582. Het betreft een terrein van hoge waarde met sporen van bewoning uit het Neolithicum. Bij onderzoek werd in een megaboring op ca. 80 cm diepte een grote hoeveelheid aardewerk en vuursteen (circa 60 stuks) aangetroffen. Het vondstmateriaal duidt op een datering in het Neolithicum. De vindplaats wordt doorsneden door (een bermsloot van) Rijksweg 15. Bij het AAO-onderzoek bleek dat er twee vondstlagen zijn. De eerste is een verspoelde Midden Bronstijdlag en de tweede is een vindplaats uit het Midden Neolithicum van hoge kwaliteit. De sporen hiervan zitten zo diep dat deze niet door de Betuwelijn worden aangetast. Daarom is besloten om de vindplaats niet op te graven.

3.3. Aanbevelingen

Het advies luidt om in het plangebied geen vervolgonderzoek uit te laten voeren.

3.4. Beoordeling

Een exemplaar van dit document dient door de initiatiefnemer c.q. vergunningaanvrager verzonden te worden naar het bevoegd gezag ter beoordeling. Dit advies is alleen van toepassing op de voorgenomen bodemingrepen.

BRONNEN

Literatuur en kaarten

- * Archeologische beleidsadvieskaart gemeente Neder-Betuwe 2015
- * Archeologische verwachtingskaart gemeente Neder-Betuwe 2015
- * Archeologische verwachtingskaart gemeente Neder-Betuwe 2008
- * Asmussen, P.S.G. 1996: Archeologische Begeleiding Betuweroute; Aanvullende archeologische kartering en waardering, in: RAAP-rapport 196
- * Berendsen, H., 2005: *Landschappelijk Nederland. De fysische-geografische regio's*, Assen.
- * Berendsen, H., 2008: *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en de geomorfologie*, Assen.
- * Buro de Brug Rapporten, Archeologisch bureauonderzoek, verkennend booronderzoek en karterend/waarderend booronderzoek ABC-terrein Dodewaard, B14-199, Definitief - 7 juli 2014
- * Cohen. K.M. en E. Stouthamer, 2012: Vernieuwd digitaal basisbestand paleogeografie van de Rijn-Maas delta. Beknopte toelichting bij het Digitaal Basisbestand Paleogeografie van de Rijn-Maas Delta. Dept. Fysische Geografie. Univ. Utrecht.
- * Exaltus, drs. R.P. (2014): Opheusden, Dodewaardsestraat (Gem. Neder-Betuwe, Gld.). Een Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek, De Steekproef.
- * Mulder de, E.F.J., M.C. Geluk, I.L. Ritsema, W.E. Westerhoff en T.E. Wong, De ondergrond van Nederland,(Houten 2003).
- * Schuurman, E.I. en F. de Roode, 2008: Archeologische monumentenzorg in de gemeente Neder-Betuwe. Raap-rapport 1665.
- * Stiboka, 1985: Bodemkaart van Nederland 1:250.000
- * Stiboka, 1982: Bodemkaart van Nederland 1:50.000.
- * Stiboka, 1982: Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000.

Internet

Alterra Wageningen Universiteit, *Bodemkaart en Vergraven Gronden*, www.bodemdata.nl

Easy Dans, Data Archiving and network services, <https://easy.dans.knaw.nl/ui/home>

Geologische Dienst Nederland (TNO), *DINOloket*, www.dinoloket.nl

Google Maps, *Topografisch kaartmateriaal en satellietbeelden*, www.google.nl/maps

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, *Centraal Archeologisch Archief*, www.cultureelerfgoed.nl

Actueel Hoogteregister Nederland, www.ahn.nl

Kadastrale gegevens, www.topotijdreis.nl

Gemeentelijke gegevens, www.nederbetuwe.nl

Geologische gegevens, www.geologievannederland.nl